

II. ІНФОРМАЦІЙНЕ І КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТУРИЗМУ

УДК 908: 379.85 (100)

Вишневська О.О., Парфіненко А. Ю., Сідоров В. І.

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ НАВЧАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ З ТУРИСТИЧНОГО КРАЇНОЗНАВСТВА

В статті проаналізовано проблеми підготовки навчальної літератури з туристичного країнознавства. Наголошується на недостатній увазі видань з туристичного країнознавства до розробки теоретичної складової при викладенні дисципліни. Основну увагу зосереджено на обґрунтуванні структури і змісту підручника з туристичного країнознавства.

The article analyzes the problems of educational literature from the tourist regional geography. Insufficient emphasis on the mind of publications from the tourist regional geography in the development of theoretical exposition component of discipline. Focused on the justification of the structure and content of the textbook from the tourist regional geography.

Туризм стає чимраз виразнішим явищем нашої сучасності, що впливає не тільки на економіку, а й на соціальні структури і культуру всіх країн світу. На наше переконання, в Україні він є ще й важливим чинником, що поживляє процес модернізації та «європеїзації», який, як відзначається у звіті міжнародних експертів «Культурна політика України», не є неприродним і чужим з огляду на певні історичні і народні традиції і орієнтації [1, с. 22].

Усвідомлення цього і визнання пріоритетної ролі туризму, хоч і повільно, але відбувається у нашій країні. Туризм активно фігурує в урядових планах, є об'єктом громадської уваги, наукового пошуку і складовою частиною освітнього процесу. Відкриття кафедр і наукових центрів туризму (навіть при класичних університетах) красномовно засвідчує про віднесення його до найважливіших системних об'єктів суспільства із визначенням місця і ролі у структурі міжінституціональних відносин.

На тлі постійного вдосконалення освітнього стандарту з туризму і зростання кількості спеціальних навчальних дисциплін туристичної спрямованості країнознавча компонента залишається відносно стабільною і посідає одне з чільних місць у системі фахової підготовки студентів. І це не випадково.

Туристичне країнознавство як навчальна дисципліна задовольняє властиву людині цікавість і є практичною потребою підготовки фахівця з туризму. З її допомогою людина краще пізнає навколишній світ у всьому його колосальному розмаїтті просторових відмінностей: природних, культурних, етнічних, релігійних, соціально-економічних, політичних явищ і процесів.

Туристичне країнознавство формує у свідомості студента локальні і глобальні структури сучасної картини світу у багатьох її вимірах. Дисципліна знайомить з туристичними ресурсами країн світу, дозволяє зрозуміти природу основних проблем сучасності та усвідомити гуманістичну роль туризму. Країнознавчі знання розвивають просторове мислення і формують необхідні професійні навички. Безсумнівно, усе це є невід'ємною складовою загальної і фахової культури студента і належить до числа найважливіших завдань при вивченні дисципліни.

Складовою дидактичного процесу будь-якого напрямку підготовки (у тому числі й туризму) є проблема навчальної літератури, що постає серед найактуальніших на кожному етапі суспільного розвитку. Останніми роками в Україні усе частіше з'являються як вітчизняні, так і закордонні видання, покликані заповнити існуючу прогалину у туристичній освіті. Повною мірою це стосується туристичного країнознавства. Втім не для кого не є таємницею, що в існуючих посібниках і підручниках з даної дисципліни прикро малий обсяг припадає на висвітлення теоретичних проблем курсу. Теоретичні рефлексії навіть навколо предметно-об'єктного поля туристичного країнознавства залишаються поза увагою не тільки навчальної літератури, але й наукових розробок. При цьому часто-густо спостерігається лише екстраполяція напрацювань комплексного, географічного країнознавства у площину туристично-країнознавчого дискурсу.

Зважаючи на вищесказане, виявлення дисциплінарної специфіки туристично-країнознавчого знання, гносеологічних можливостей, епістемологічних пріоритетів, власних методичних прийомів тощо, постають серед невідкладених науково-практичних завдань. Однак питання часу виникнення туристично-країнознавчого знання не можна вирішити засобами самого країнознавства. У даному випадку варто звернутися, як говорять, до загальнометодологічного арсеналу. Існує необхідність і у збагаченні та вдосконаленні категоріального апарату і методів туристично-країнознавчих досліджень, що, звісно, є пріоритетним напрямком у розвитку будь-якої дисципліни. Всі ці проблеми автори даної статті намагалися врахувати при підготовці власного підручника, який нині знаходиться у видавництві і найближчим часом має предстати увазі науковців, викладачів та студентів.

Варто підкреслити, що актуалізація теоретичної складової у викладені матеріалу не означає нехтування ролі і значення безпосередніх туристично-країнознавчих відомостей. Це знайшло відображення і у нашому підручнику, де викладення основ теорії у першій частині супроводжується окремими вставками, що висвітлюють ті або інші характеристики певних країн. Крім того, розкриттю туристичних умов і ресурсів основних туристичних макрорегіонів і країн світу повністю присвячено другу частину підручника, яка, все ж таки, займає більшу частину видання.

Посилена увага до теоретичних питань зумовлена також загальною тенденцією до збільшення обсягу країнознавчих знань, щільністю інформації, що унеможливорює утискання їх у межі навчальних планів і засвоєння студентською аудиторією. То ж у центрі навчання має поставати виклад теоретичного матеріалу, тоді як значний обсяг фактографічних знань потрібно переводити до інформативно-довідкової літератури (словників, енциклопедій, довідників, покажчиків та ін.) і відводити здебільшого на самостійне опанування студентами.

Підготовлене до друку видання є не тільки підручником, а й спеціальною розвідкою, яку ми прагнули максимально адаптувати, орієнтуючись, все ж таки, на основного читача – студента, за допомогою численних приміток, підстрочних тлумачень окремих термінів чине на кожній сторінці тексту. Підручник пронизують декілька провідних концептуальних ідей, що значною мірою визначають його структуру.

Теоретичні основи туристичного вивчення країн світу висвітлюються крізь призму взаємовпливів держави і туризму, що розглядається на тлі глобальних проблем людства. Це дозволяє сформулювати уявлення про сутність тих викликів, що переживає нині національна держава, та про можливу роль нового, постіндустріального туризму, завдяки якому туристична привабливість країни постає як її важливий ресурс і чинник конкурентоспроможності у всіх вимірах буття: політичному, соціальному, економічному, культурному тощо.

Дисциплінарне оформлення туристичного країнознавства представлено у контексті інституціоналізації комплексного країнознавства та еволюційного виокремлення країнознавчого знання, орієнтованого на подорож (прообраз туризму). Відповідно, визнається науковий статус туристичного країнознавства і суспільна потреба на його напрацювання. Причому не тільки з точки зору «колекціонування» проблемно-орієнтованого (туристичного) країнознавчого знання, а й з точки зору його інкорпорованості до загальної теорії туризму, у межах якої туристичне країнознавство здатне продукувати якісно нові здобутки.

Туристично-країнознавче знання розглядається як основа для створення туристичного іміджу країни, що актуалізує не тільки дидактичну, а й методологічну функцію туристичного країнознавства. Серед найперспективніших дослідницьких завдань постають розробка принципів і методів створення туристичного іміджу країни, що звісно є лише одним з напрямків у вивченні туристичного потенціалу території. Адже туристичний імідж постає у якості двомірного дослідницького підходу, що відкриває можливість як «презентації», так і аналізу туристичних ресурсів і потенційних можливостей країни. Зауважимо, що усвідомлення можливості вивчення інформаційного іміджу території вже не є новим для географічних дисциплін, що цілком відповідає міждисциплінарній парадигмі розвитку сучасної науки.

Друга частина підручника має більш практичне спрямування. Вона повністю присвячена висвітленню туристичних ресурсів основних

туристичних країн та регіонів світу (за UNWTO). Її характерною особливістю є те, що туристично-країнознавча інформація супроводжується також оглядом туристичної політики і механізмів державного управління туристичною сферою з точки зору досвіду для України.

Кожен з розділів другої частини видання має визначену структуру, що дозволяє системно підійти до розкриття туристично-країнознавчої специфіки країн. Зокрема, у межах розділу спочатку характеризуються туристичні ресурси і розвиток туризму в певному макрорегіоні, потім презентуються відомості по окремих країнах даного макрорегіону, і наприкінці розділу, в межах окремого параграфу, представлено більш розгорнуту туристично-країнознавчу характеристику країн, які є лідерами регіонального розвитку туризму. Так, для розділу присвяченого туристичним ресурсам Європейському макрорегіону такою країною стала Франція, для Азіатсько-Тихоокеанського – Китай, для Американського – Сполучені Штати Америки, для Африканського – Південно-Африканська республіка і, зрештою, для Близькосхідного – Єгипет.

Кожен з параграфів, присвячений висвітленню туристичних ресурсів країн-лідерів регіонального розвитку туризму, з метою якомога повнішого розкриття специфіки країни супроводжується витримками з туристично-країнознавчого «досвіду». Ці невеличкі за обсягом статті мандрівників, які мали досвід безпосереднього знайомства з країною, були запозичені нами для підготовки підручника з провідних періодичних видань із зазначенням автора і посиланням на джерело інформації.

Сподіваємося видання, що найближчим часом має вийти з друку, стане у пригоді усім причетним до туристичної освіти та бізнесу.

1. Культурна політика України – оцінка міжнародних експертів. – К.: Рада культурної співпраці, 2007. – 56 с.

2. Парфіненко А. Ю. Туристичне країнознавство: Навч. посіб. / Парфіненко А. Ю. – Харків: Бурун Книга, 2009. – 288 с.